Επίσημη Εφημερίδα
της Ευρωπαϊκής Ένωσης

EL
Σειρά C

C/2024/6822

29.11.2024

ΣΥΣΤΑΣΗ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ

της 21ης Οκτωβρίου 2024

σχετικά με την οικονομική και δημοσιονομική πολιτική, την πολιτική απασχόλησης και τη διαρθρωτική πολιτική της Λιθουανίας

(C/2024/6822)

ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ,

Έχοντας υπόψη τη Συνθήκη για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, και ιδίως το άρθρο 121 παράγραφος 2 και το άρθρο 148 παράγραφος 4,

Έχοντας υπόψη τον κανονισμό (ΕΕ) 2024/1263 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 29ης Απριλίου 2024, σχετικά με τον αποτελεσματικό συντονισμό των οικονομικών πολιτικών και την πολυμερή δημοσιονομική εποπτεία και την κατάργηση του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1466/97 του Συμβουλίου [1], και ιδίως το άρθρο 3 παράγραφος 3,

Έχοντας υπόψη τη σύσταση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής,

Έχοντας υπόψη τα ψηφίσματα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου,

Έχοντας υπόψη τα συμπεράσματα του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου,

Έχοντας υπόψη τη γνώμη της Επιτροπής Απασχόλησης,

Έχοντας υπόψη τη γνώμη της Οικονομικής και Δημοσιονομικής Επιτροπής,

Έχοντας υπόψη τη γνώμη της Επιτροπής Κοινωνικής Προστασίας,

Έχοντας υπόψη τη γνώμη της Επιτροπής Οικονομικής Πολιτικής,

Εκτιμώντας τα ακόλουθα:

(1) Ο κανονισμός (ΕΕ) 2021/241 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου [2], με τον οποίο θεσπίστηκε ο μηχανισμός ανάκαμψης και ανθεκτικότητας («μηχανισμός»), άρχισε να ισχύει στις 19 Φεβρουαρίου 2021. Ο μηχανισμός παρέχει χρηματοδοτική στήριξη στα κράτη μέλη για την υλοποίηση μεταρρυθμίσεων και επενδύσεων, η οποία συνεπάγεται δημοσιονομική ώθηση χρηματοδοτούμενη από την Ένωση. Σύμφωνα με τις προτεραιότητες του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου για τον συντονισμό των οικονομικών πολιτικών, ο μηχανισμός συμβάλλει στην οικονομική και κοινωνική ανάκαμψη και στην υλοποίηση βιώσιμων μεταρρυθμίσεων και επενδύσεων, ιδίως μεταρρυθμίσεων και επενδύσεων για την προώθηση της πράσινης και της ψηφιακής μετάβασης και για να καταστούν οι οικονομίες των κρατών μελών πιο ανθεκτικές. Συμβάλλει επίσης στην ενίσχυση των δημόσιων οικονομικών και στην τόνωση της ανάπτυξης και της δημιουργίας θέσεων εργασίας μεσοπρόθεσμα και μακροπρόθεσμα, στη βελτίωση της εδαφικής συνοχής εντός της Ένωσης και στη στήριξη της συνεχιζόμενης εφαρμογής του ευρωπαϊκού πυλώνα κοινωνικών δικαιωμάτων.

(2) Ο κανονισμός (ΕΕ) 2023/435 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου [3] («κανονισμός REPowerEU»), ο οποίος εκδόθηκε στις 27 Φεβρουαρίου 2023, αποσκοπεί στη σταδιακή κατάργηση της εξάρτησης της Ένωσης από τις εισαγωγές ρωσικών ορυκτών καυσίμων. Με τον τρόπο αυτόν θα βοηθήσει να επιτευχθεί ενεργειακή ασφάλεια και να διαφοροποιηθεί ο ενεργειακός εφοδιασμός της Ένωσης, ενώ παράλληλα θα αυξήσει την αξιοποίηση των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, τις ικανότητες αποθήκευσης ενέργειας και την ενεργειακή απόδοση. Η Λιθουανία πρόσθεσε ένα νέο κεφάλαιο για το REPowerEU στο οικείο εθνικό σχέδιο ανάκαμψης και ανθεκτικότητας, με στόχο τη χρηματοδότηση καίριων μεταρρυθμίσεων και επενδύσεων που θα συμβάλουν στην επίτευξη των στόχων του REPowerEU.

[1] ΕΕ L, 2024/1263, 30.4.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1263/oj.

[2] Κανονισμός (ΕΕ) 2021/241 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 12ης Φεβρουαρίου 2021, για τη θέσπιση του μηχανισμού ανάκαμψης και ανθεκτικότητας (ΕΕ L 57 της 18.2.2021, σ. 17, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2021/241/oj).

[3] Κανονισμός (ΕΕ) 2023/435 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 27ης Φεβρουαρίου 2023, για την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΕ) 2021/241 όσον αφορά τα κεφάλαια για το REPowerEU στα σχέδια ανάκαμψης και ανθεκτικότητας και για την τροποποίηση των κανονισμών (ΕΕ) αριθ. 1303/2013, (ΕΕ) 2021/1060 και (ΕΕ) 2021/1755 και της οδηγίας 2003/87/ΕΚ (ΕΕ L 63 της 28.2.2023, σ. 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2023/435/oj).

(3) Στις 16 Μαρτίου 2023 η Επιτροπή εξέδωσε ανακοίνωση με τίτλο «Μακροπρόθεσμη ανταγωνιστικότητα της ΕΕ: προοπτικές μετά το 2030», με σκοπό την τεκμηρίωση των αποφάσεων πολιτικής και τη δημιουργία των συνθηκών-πλαισίου για την ενίσχυση της ανάπτυξης. Η ανακοίνωση πλαισιώνει την ανταγωνιστικότητα με βάση εννέα αλληλοενισχυόμενους κινητήριους μοχλούς. Μεταξύ αυτών των κινητήριων μοχλών, η πρόσβαση σε ιδιωτικά κεφάλαια, η έρευνα και η καινοτομία, η εκπαίδευση και οι δεξιότητες καθώς και μια λειτουργική ενιαία αγορά αναδεικνύονται ως πρωταρχικές προτεραιότητες πολιτικής για μεταρρυθμίσεις και επενδύσεις, ώστε να αντιμετωπιστούν οι σημερινές προκλήσεις παραγωγικότητας και να ενισχυθεί η μακροπρόθεσμη ανταγωνιστικότητα της ΕΕ και των κρατών μελών της. Στις 14 Φεβρουαρίου 2024 η Επιτροπή εξέδωσε ανακοίνωση με τίτλο «Ετήσια έκθεση για την ενιαία αγορά και την ανταγωνιστικότητα 2024». Η εν λόγω ανακοίνωση αναλύει τα ανταγωνιστικά πλεονεκτήματα και τις προκλήσεις της ευρωπαϊκής ενιαίας αγοράς, παρακολουθώντας τις ετήσιες εξελίξεις βάσει των εννέα κινητήριων μοχλών ανταγωνιστικότητας που έχουν καθοριστεί.

(4) Στις 21 Νοεμβρίου 2023 η Επιτροπή ενέκρινε την ετήσια έρευνα για τη βιώσιμη ανάπτυξη 2024, σηματοδοτώντας την έναρξη του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου για τον συντονισμό των οικονομικών πολιτικών του 2024. Στις 22 Μαρτίου 2024 το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο ενέκρινε τις προτεραιότητες της ετήσιας έρευνας για τη βιώσιμη ανάπτυξη 2024, οι οποίες επικεντρώνονται στις τέσσερις παραμέτρους της ανταγωνιστικής βιωσιμότητας. Στις 21 Νοεμβρίου 2023, βάσει του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1176/2011 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου ([4]), η Επιτροπή ενέκρινε επίσης την έκθεση του μηχανισμού επαγρύπνησης 2024, στην οποία η Λιθουανία δεν συγκαταλέγεται μεταξύ των κρατών μελών που μπορεί να αντιμετωπίζουν ή κινδυνεύουν να αντιμετωπίσουν ανισορροπίες και για τα οποία απαιτείται εμπεριστατωμένη επισκόπηση. Την ίδια ημερομηνία, η Επιτροπή ενέκρινε επίσης γνώμη σχετικά με το σχέδιο δημοσιονομικού προγράμματος 2024 της Λιθουανίας. Η Επιτροπή ενέκρινε επίσης σύσταση για σύσταση του Συμβουλίου σχετικά με την οικονομική πολιτική της ζώνης του ευρώ και πρόταση σχετικά με την κοινή έκθεση για την απασχόληση 2024, όπου αναλύεται η εφαρμογή των κατευθυντήριων γραμμών για την απασχόληση και των αρχών του ευρωπαϊκού πυλώνα κοινωνικών δικαιωμάτων. Το Συμβούλιο εξέδωσε τη σύσταση σχετικά με την οικονομική πολιτική της ζώνης του ευρώ ([5]) («σύσταση του 2024 σχετικά με τη ζώνη του ευρώ») στις 12 Απριλίου 2024 και την Κοινή Έκθεση για την Απασχόληση στις 11 Μαρτίου 2024.

(5) Στις 30 Απριλίου 2024 τέθηκε σε ισχύ το νέο πλαίσιο οικονομικής διακυβέρνησης της Ένωσης. Το πλαίσιο περιλαμβάνει τον νέο κανονισμό (ΕΕ) 2024/1263 σχετικά με τον αποτελεσματικό συντονισμό των οικονομικών πολιτικών και την πολυμερή δημοσιονομική εποπτεία, τον τροποποιημένο κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 1467/97 του Συμβουλίου ([6]) για την επιτάχυνση και τη διασαφήνιση της εφαρμογής της διαδικασίας υπερβολικού ελλείμματος, καθώς και την τροποποιημένη οδηγία 2011/85/ΕΕ του Συμβουλίου ([7]) σχετικά με τις απαιτήσεις για τα δημοσιονομικά πλαίσια των κρατών μελών. Οι στόχοι του νέου πλαισίου οικονομικής διακυβέρνησης είναι η προώθηση υγιών και βιώσιμων δημόσιων οικονομικών, βιώσιμης και χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξης και ανθεκτικότητας μέσω μεταρρυθμίσεων και επενδύσεων και η πρόληψη των υπερβολικών δημοσιονομικών ελλειμμάτων. Το νέο πλαίσιο οικονομικής διακυβέρνησης προωθεί επίσης την ανάληψη ιδίας ευθύνης σε εθνικό επίπεδο και επικεντρώνεται περισσότερο σε μεσοπρόθεσμο επίπεδο, σε συνδυασμό με πιο αποτελεσματική και πιο συνεκτική επιβολή. Κάθε κράτος μέλος πρέπει να υποβάλει στο Συμβούλιο και την Επιτροπή εθνικό μεσοπρόθεσμο δημοσιονομικό-διαρθρωτικό σχέδιο. Ένα εθνικό μεσοπρόθεσμο δημοσιονομικό-διαρθρωτικό σχέδιο περιλαμβάνει τις δημοσιονομικές, μεταρρυθμιστικές και επενδυτικές δεσμεύσεις ενός κράτους μέλους και καλύπτει χρονικό ορίζοντα προγραμματισμού τεσσάρων ή πέντε ετών, ανάλογα με την κανονική διάρκεια της εθνικής κοινοβουλευτικής περιόδου. Η πορεία των καθαρών δαπανών ([8]) στα εθνικά μεσοπρόθεσμα δημοσιονομικά-διαρθρωτικά σχέδια πρέπει να πληροί τις απαιτήσεις του κανονισμού (ΕΕ) 2024/1263, συμπεριλαμβανομένων των απαιτήσεων για θέση ή διατήρηση του χρέους της γενικής κυβέρνησης σε αξιόπιστα καθοδική πορεία έως το πέρας της περιόδου προσαρμογής ή για διατήρησή του σε συνετά επίπεδα κάτω από το 60 % του ακαθάριστου εγχώριου προϊόντος (ΑΕΠ), καθώς και για μείωση και/ή διατήρηση του ελλείμματος της γενικής κυβέρνησης κάτω από την τιμή αναφοράς της Συνθήκης του 3 % του ΑΕΠ σε μεσοπρόθεσμο ορίζοντα. Όταν κράτος μέλος δεσμεύεται να υλοποιήσει ένα κατάλληλο σύνολο μεταρρυθμίσεων και επενδύσεων σύμφωνα με τα κριτήρια που περιγράφονται στον κανονισμό (ΕΕ) 2024/1263, η περίοδος προσαρμογής μπορεί να παραταθεί έως και κατά τρία έτη. Προκειμένου να στηρίξει την κατάρτιση των εν λόγω εθνικών μεσοπρόθεσμων δημοσιονομικών-διαρθρωτικών σχεδίων, η Επιτροπή δημοσίευσε στις 21 Ιουνίου 2024 καθοδήγηση σχετικά με τις πληροφορίες που πρέπει να παρέχουν τα κράτη μέλη στα εθνικά μεσοπρόθεσμα δημοσιονομικά-διαρθρωτικά σχέδιά τους και στις ετήσιες εκθέσεις προόδου τους. Σύμφωνα με τα άρθρα 5 και 36 του κανονισμού (ΕΕ) 2024/1263, η Επιτροπή διαβίβασε στα κράτη μέλη πορείες αναφοράς και τεχνικές πληροφορίες, ανάλογα με την περίπτωση. Τα κράτη μέλη οφείλουν να υποβάλουν τα εθνικά μεσοπρόθεσμα δημοσιονομικά-διαρθρωτικά σχέδιά τους έως τις 20 Σεπτεμβρίου 2024, εκτός εάν το κράτος μέλος και η Επιτροπή

([4]) Κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 1176/2011 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 16ης Νοεμβρίου 2011, σχετικά με την πρόληψη και τη διόρθωση των υπερβολικών μακροοικονομικών ανισορροπιών (ΕΕ L 306 της 23.11.2011, σ. 25, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2011/1176/oj).

([5]) Σύσταση του Συμβουλίου, της 12ης Απριλίου 2024, σχετικά με την οικονομική πολιτική της ζώνης του ευρώ (ΕΕ C, C/2024/2807, 23.4.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/2807/oj).

([6]) Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 1467/97 του Συμβουλίου, της 7ης Ιουλίου 1997, για την επιτάχυνση και τη διασαφήνιση της εφαρμογής της διαδικασίας υπερβολικού ελλείμματος (ΕΕ L 209 της 2.8.1997, σ. 6, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/1997/1467/oj).

([7]) Οδηγία 2011/85/ΕΕ του Συμβουλίου, της 8ης Νοεμβρίου 2011, σχετικά με τις απαιτήσεις για τα δημοσιονομικά πλαίσια των κρατών μελών (ΕΕ L 306 της 23.11.2011, σ. 41, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2011/85/oj).

([8]) Οι καθαρές δαπάνες όπως ορίζονται στο άρθρο 2 σημείο 2) του κανονισμού (ΕΕ) 2024/1263: «Καθαρές δαπάνες»: οι κρατικές δαπάνες μετά την αφαίρεση i) των δαπανών για τόκους, ii) των μέτρων διακριτικής ευχέρειας στο σκέλος των εσόδων, iii) των δαπανών για προγράμματα της Ένωσης που καλύπτονται στο σύνολό τους από ενωσιακά κονδύλια, iv) των εθνικών δαπανών για τη συγχρηματοδότηση προγραμμάτων που χρηματοδοτούνται από την Ένωση, v) των κυκλικών στοιχείων των δαπανών για επιδόματα ανεργίας και vi) των έκτακτων και άλλων προσωρινών μέτρων.

συμφωνήσουν να παρατείνουν την προθεσμία για εύλογο χρονικό διάστημα. Σύμφωνα με τα εθνικά νομικά τους πλαίσια, τα κράτη μέλη μπορούν να συζητούν τα προσχέδια μεσοπρόθεσμων σχεδίων τους με τα εθνικά τους κοινοβούλια, να ζητούν από τα ανεξάρτητα δημοσιονομικά όργανα να εκδώσουν γνώμη και να διεξάγουν διαβούλευση με τους κοινωνικούς εταίρους και άλλους εθνικούς ενδιαφερόμενους φορείς.

(6) Το 2024 το Ευρωπαϊκό Εξάμηνο για τον συντονισμό των οικονομικών πολιτικών εξακολουθεί να εξελίσσεται σύμφωνα με την εφαρμογή του μηχανισμού. Η πλήρης εφαρμογή των σχεδίων ανάκαμψης και ανθεκτικότητας εξακολουθεί να είναι απαραίτητη για την υλοποίηση των προτεραιοτήτων πολιτικής στο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου, δεδομένου ότι τα σχέδια συμβάλλουν στην αποτελεσματική αντιμετώπιση του συνόλου ή σημαντικού υποσυνόλου των προκλήσεων που προσδιορίζονται στις σχετικές ειδικές ανά χώρα συστάσεις που εκδόθηκαν τα προηγούμενα έτη. Οι ειδικές ανά χώρα συστάσεις των ετών 2019, 2020, 2022 και 2023 διατηρούν εξίσου τη σημασία τους για τα σχέδια ανάκαμψης και ανθεκτικότητας που έχουν αναθεωρηθεί, επικαιροποιηθεί ή τροποποιηθεί σύμφωνα με τα άρθρα 14, 18 και 21 του κανονισμού (ΕΕ) 2021/241.

(7) Στις 14 Μαΐου 2021 η Λιθουανία υπέβαλε στην Επιτροπή το οικείο εθνικό σχέδιο ανάκαμψης και ανθεκτικότητας, σύμφωνα με το άρθρο 18 παράγραφος 1 του κανονισμού (ΕΕ) 2021/241. Δυνάμει του άρθρου 19 του κανονισμού (ΕΕ) 2021/241, η Επιτροπή αξιολόγησε τη συνάφεια, την αποτελεσματικότητα, την αποδοτικότητα και τη συνοχή του σχεδίου ανάκαμψης και ανθεκτικότητας, σύμφωνα με τις κατευθυντήριες γραμμές αξιολόγησης που καθορίζονται στο παράρτημα V του εν λόγω κανονισμού. Στις 28 Ιουλίου 2021 το Συμβούλιο εξέδωσε την εκτελεστική απόφασή του σχετικά με την έγκριση της αξιολόγησης του σχεδίου ανάκαμψης και ανθεκτικότητας της Λιθουανίας ([9]), η οποία τροποποιήθηκε στις 9 Νοεμβρίου 2023 δυνάμει του άρθρου 18 παράγραφος 2 του κανονισμού (ΕΕ) 2021/241 με σκοπό να επικαιροποιηθεί η μέγιστη χρηματοδοτική συνεισφορά για μη επιστρεπτέα χρηματοδοτική στήριξη, καθώς και να συμπεριληφθεί το κεφάλαιο για το REPowerEU ([10]). Η αποδέσμευση των δόσεων εξαρτάται από την έκδοση απόφασης της Επιτροπής, σύμφωνα με το άρθρο 24 παράγραφος 5 του κανονισμού (ΕΕ) 2021/241, που δηλώνει ότι η Λιθουανία έχει εκπληρώσει ικανοποιητικά τα σχετικά ορόσημα και τους στόχους που έχουν καθοριστεί στην εκτελεστική απόφαση του Συμβουλίου. Η ικανοποιητική εκπλήρωση προϋποθέτει ότι η επίτευξη των προηγούμενων οροσήμων και στόχων δεν έχει αναιρεθεί.

(8) Στις 19 Ιουνίου 2024 η Επιτροπή δημοσίευσε την έκθεση χώρας 2024 για τη Λιθουανία. Αξιολόγησε την πρόοδο της Λιθουανίας όσον αφορά την εφαρμογή των σχετικών ειδικών ανά χώρα συστάσεων που εκδόθηκαν από το Συμβούλιο μεταξύ 2019 και 2023 και προέβη σε απολογισμό της εφαρμογής του σχεδίου ανάκαμψης και ανθεκτικότητας της Λιθουανίας. Με βάση την εν λόγω ανάλυση, η έκθεση χώρας εντόπισε κενά όσον αφορά τις προκλήσεις που δεν περιλαμβάνονται, ή περιλαμβάνονται μόνο εν μέρει, στο σχέδιο ανάκαμψης και ανθεκτικότητας, καθώς και νέες και αναδυόμενες προκλήσεις. Αξιολόγησε επίσης την πρόοδο της Λιθουανίας όσον αφορά την υλοποίηση του ευρωπαϊκού πυλώνα κοινωνικών δικαιωμάτων και την επίτευξη των πρωταρχικών στόχων της Ένωσης για την απασχόληση, τις δεξιότητες και τη μείωση της φτώχειας, καθώς και την πρόοδο όσον αφορά την επίτευξη των Στόχων Βιώσιμης Ανάπτυξης των Ηνωμένων Εθνών.

(9) Σύμφωνα με στοιχεία επικυρωμένα από την Eurostat, το έλλειμμα της γενικής κυβέρνησης της Λιθουανίας αυξήθηκε από 0,6 % του ΑΕΠ το 2022 σε 0,8 % το 2023, ενώ το χρέος της γενικής κυβέρνησης αυξήθηκε από 38,1 % του ΑΕΠ στα τέλη του 2022 σε 38,3 % στα τέλη του 2023.

(10) Στις 12 Ιουλίου 2022 το Συμβούλιο συνέστησε ([11]) στη Λιθουανία να λάβει μέτρα προκειμένου να διασφαλίσει το 2023 ότι η αύξηση των εθνικά χρηματοδοτούμενων πρωτογενών τρεχουσών δαπανών συνάδει με έναν συνολικά ουδέτερο προσανατολισμό δημοσιονομικής πολιτικής ([12]), λαμβάνοντας υπόψη τη συνεχιζόμενη προσωρινή και στοχευμένη στήριξη προς τα νοικοκυριά και τις επιχειρήσεις που είναι περισσότερο ευάλωτα στις αυξήσεις των τιμών της ενέργειας και προς τα άτομα που εγκαταλείπουν την Ουκρανία. Συνέστησε στη Λιθουανία να βρίσκεται σε ετοιμότητα για να προσαρμόσει τις τρέχουσες δαπάνες στην εξελισσόμενη κατάσταση. Το Συμβούλιο συνέστησε επίσης στη Λιθουανία να επεκτείνει τις δημόσιες επενδύσεις για την πράσινη και την ψηφιακή μετάβαση και για την ενεργειακή ασφάλεια, λαμβάνοντας υπόψη την πρωτοβουλία REPowerEU, μεταξύ άλλων κάνοντας χρήση του μηχανισμού και άλλων ταμείων της Ένωσης. Σύμφωνα με τις εκτιμήσεις της Επιτροπής, το 2023 ο δημοσιονομικός προσανατολισμός ([13]) ήταν επεκτατικός, κατά 0,6 % του ΑΕΠ, σε περιβάλλον υψηλού πληθωρισμού. Το 2023 η αύξηση των εθνικά χρηματοδοτούμενων πρωτογενών τρεχουσών δαπανών (εκτός των μέτρων διακριτικής ευχέρειας στο σκέλος των εσόδων) είχε γενικά ουδέτερη συμβολή ύψους - 0,2 % του ΑΕΠ στον δημοσιονομικό προσανατολισμό. Αυτό περιλαμβάνει την αύξηση κατά 0,1 % του ΑΕΠ του κόστους της παροχής προσωρινής προστασίας σε εκτοπισθέντα άτομα από την Ουκρανία. Η αύξηση των εθνικά χρηματοδοτούμενων πρωτογενών τρεχουσών δαπανών το 2023 ήταν σύμφωνη με τη σύσταση του Συμβουλίου της 12ης Ιουλίου 2022. Η γενικά ουδέτερη

([9]) ST 10477/21 INIT· ST 10477/21 ADD 1.

([10]) Εκτελεστική απόφαση του Συμβουλίου, της 9ης Νοεμβρίου 2023, για την τροποποίηση της εκτελεστικής απόφασης, της 28ης Ιουλίου 2021, σχετικά με την έγκριση της αξιολόγησης του σχεδίου ανάκαμψης και ανθεκτικότητας της Λιθουανίας (ST 14637/23 INIT· ST 14637/23 ADD 1).

([11]) Σύσταση του Συμβουλίου, της 12ης Ιουλίου 2022, σχετικά με το εθνικό πρόγραμμα μεταρρυθμίσεων 2022 της Λιθουανίας και τη διατύπωση γνώμης του Συμβουλίου σχετικά με το πρόγραμμα σταθερότητας 2022 της Λιθουανίας (ΕΕ C 334 της 1.9.2022, σ. 120).

([12]) Με βάση τις εαρινές προβλέψεις 2024 της Επιτροπής, η μεσοπρόθεσμη αύξηση του δυνητικού προϊόντος της Λιθουανίας το 2023, που χρησιμοποιείται για τη μέτρηση του δημοσιονομικού προσανατολισμού, εκτιμάται σε 10,5 % σε ονομαστικούς όρους, με βάση τον 10ετή μέσο πραγματικό ρυθμό δυνητικής ανάπτυξης και τον αποπληθωριστή του ΑΕΠ για το 2023.

([13]) Ο δημοσιονομικός προσανατολισμός ορίζεται ως μέτρο της ετήσιας μεταβολής της υποκείμενης δημοσιονομικής θέσης της γενικής κυβέρνησης. Αποσκοπεί στην αξιολόγηση της οικονομικής ώθησης που απορρέει από τις δημοσιονομικές πολιτικές, τόσο αυτές που χρηματοδοτούνται σε εθνικό επίπεδο όσο και αυτές που χρηματοδοτούνται από τον προϋπολογισμό της Ένωσης. Ο δημοσιονομικός προσανατολισμός μετράται ως η διαφορά μεταξύ i) της μεσοπρόθεσμης δυνητικής ανάπτυξης και ii) της μεταβολής των πρωτογενών δαπανών, εκτός των μέτρων διακριτικής ευχέρειας στο σκέλος των εσόδων (και εξαιρουμένων των προσωρινών μέτρων έκτακτης ανάγκης που σχετίζονται με την κρίση της νόσου COVID-19) και συμπεριλαμβανομένων των δαπανών που χρηματοδοτούνται από μη επιστρεπτέα στήριξη (επιχορηγήσεις) από τον μηχανισμό και άλλα ταμεία της Ένωσης.

συμβολή των εθνικά χρηματοδοτούμενων πρωτογενών τρεχουσών δαπανών οφειλόταν στην κατά 0,9 εκατοστιαίες μονάδες μείωση του κόστους των (στοχευμένων και μη στοχευμένων) μέτρων στήριξης προς τα νοικοκυριά και τις επιχειρήσεις για την αντιμετώπιση των αυξήσεων των τιμών της ενέργειας. Οι μισθοί, οι κοινωνικές παροχές και οι συντάξεις του δημόσιου τομέα περιλαμβάνονταν μεταξύ των κύριων παραγόντων αύξησης των εθνικά χρηματοδοτούμενων πρωτογενών τρεχουσών δαπανών (εκτός των μέτρων διακριτικής ευχέρειας στο σκέλος των εσόδων). Οι δαπάνες που χρηματοδοτήθηκαν από επιχορηγήσεις βάσει του μηχανισμού και άλλων ταμείων της Ένωσης ανήλθαν στο 1,2 % του ΑΕΠ το 2023. Οι εθνικά χρηματοδοτούμενες επενδύσεις ανήλθαν στο 3,5 % του ΑΕΠ το 2023, ποσοστό που συνιστά αύξηση κατά 0,9 εκατοστιαίες μονάδες σε σύγκριση με το 2022. Η Λιθουανία χρηματοδότησε πρόσθετες επενδύσεις μέσω του μηχανισμού και άλλων ταμείων της Ένωσης. Η Λιθουανία χρηματοδότησε δημόσιες επενδύσεις για την πράσινη και την ψηφιακή μετάβαση και για την ενεργειακή ασφάλεια, όπως η δημιουργία τεσσάρων εγκαταστάσεων αποθήκευσης ενέργειας με σκοπό την κατοχύρωση της ασφάλειας και της σταθερότητας του λιθουανικού συστήματος ηλεκτρικής ενέργειας. Οι εν λόγω δημόσιες επενδύσεις χρηματοδοτούνται εν μέρει από τον μηχανισμό και άλλα ταμεία της Ένωσης.

(11) Σύμφωνα με τις εαρινές προβλέψεις 2024 της Επιτροπής, το πραγματικό ΑΕΠ προβλέπεται να αυξηθεί κατά 2,0 % το 2024 και 2,9 % το 2025, και ο μετρούμενος με τον εναρμονισμένο δείκτη τιμών καταναλωτή (ΕνΔΤΚ) πληθωρισμός να διαμορφωθεί σε 1,9 % το 2024 και 1,8 % το 2025.

(12) Στις εαρινές προβλέψεις 2024 της Επιτροπής προβλέπεται δημόσιο έλλειμμα ύψους 1,8 % του ΑΕΠ το 2024, ενώ ο δείκτης χρέους της γενικής κυβέρνησης ως προς το ΑΕΠ αναμένεται να αυξηθεί σε 38,9 % έως τα τέλη του 2024. Η αύξηση του ελλείμματος το 2024 αποτυπώνει αυξήσεις των δαπανών που δεν αντισταθμίζονται πλήρως από την αύξηση των εσόδων. Η αύξηση των δαπανών οφείλεται στην τιμαριθμική αναπροσαρμογή των συντάξεων και των κοινωνικών παροχών, στην αύξηση των μισθών του δημόσιου τομέα, στις τρέχουσες μεταβιβάσεις που καταβάλλονται από την κυβέρνηση και στις δαπάνες για τόκους. Οι μισθοί του δημόσιου τομέα προβλέπεται να αυξηθούν με ρυθμό ισοδύναμο με τον ρυθμό αύξησης των μισθών του ιδιωτικού τομέα, προκειμένου να διατηρηθεί η ανταγωνιστικότητα του δημόσιου τομέα ως εργοδότη. Σύμφωνα με τις εκτιμήσεις της Επιτροπής, ο δημοσιονομικός προσανατολισμός προβλέπεται να είναι επεκτατικός κατά - 1,6 % του ΑΕΠ το 2024.

(13) Δαπάνες ύψους 0,8 % του ΑΕΠ αναμένεται να χρηματοδοτηθούν με μη επιστρεπτέα στήριξη («επιχορηγήσεις») βάσει του μηχανισμού το 2024, έναντι 0,3 % του ΑΕΠ το 2023, σύμφωνα με τις εαρινές προβλέψεις 2024 της Επιτροπής. Οι δαπάνες που χρηματοδοτούνται από επιχορηγήσεις στο πλαίσιο του μηχανισμού θα καταστήσουν δυνατή την πραγματοποίηση επενδύσεων υψηλής ποιότητας και την υλοποίηση μεταρρυθμίσεων που ενισχύουν την παραγωγικότητα χωρίς άμεσο αντίκτυπο στο ισοζύγιο ή το χρέος της γενικής κυβέρνησης της Λιθουανίας. Δαπάνες ύψους 0,5 % του ΑΕΠ αναμένεται να χρηματοδοτηθούν με δάνεια από τον μηχανισμό το 2024, έναντι 0,0 % του ΑΕΠ το 2023, σύμφωνα με τις εαρινές προβλέψεις 2024 της Επιτροπής.

(14) Στις 14 Ιουλίου 2023 το Συμβούλιο συνέστησε ([14]) στη Λιθουανία να διατηρήσει υγιή δημοσιονομική θέση το 2024. Κατά την εκτέλεση των προϋπολογισμών τους για το 2023 και την κατάρτιση των σχεδίων δημοσιονομικών προγραμμάτων τους για το 2024, τα κράτη μέλη κλήθηκαν να λάβουν υπόψη ότι η Επιτροπή θα προτείνει στο Συμβούλιο να κινήσει διαδικασίες υπερβολικού ελλείμματος στη βάση του ελλείμματος βάσει των απολογιστικών στοιχείων για το 2023. Σύμφωνα με τις εαρινές προβλέψεις 2024 της Επιτροπής, το διαρθρωτικό ισοζύγιο της Λιθουανίας προβλέπεται να διαμορφωθεί σε - 0,8 % του ΑΕΠ το 2024, από 0,1 % το 2023, παραμένοντας, ως εκ τούτου, κοντά στον μεσοπρόθεσμο δημοσιονομικό στόχο της χώρας για διαρθρωτικό ισοζύγιο ύψους - 1,0 % του ΑΕΠ. Αυτό συνάδει με τη σύσταση του Συμβουλίου.

(15) Επιπλέον, το Συμβούλιο συνέστησε στη Λιθουανία να λάβει μέτρα για τη σταδιακή κατάργηση των μέτρων στήριξης έκτακτης ανάγκης στον τομέα της ενέργειας τα οποία είναι σε ισχύ, το συντομότερο δυνατόν το 2023 και το 2024. Το Συμβούλιο συνέστησε περαιτέρω ότι, εάν νέες αυξήσεις των τιμών της ενέργειας καταστήσουν αναγκαία τη θέσπιση νέων μέτρων στήριξης ή τη συνέχισή τους, η Λιθουανία πρέπει να διασφαλίσει ότι τα εν λόγω μέτρα στήριξης στοχεύουν στην προστασία των ευάλωτων νοικοκυριών και επιχειρήσεων, είναι δημοσιονομικώς ανεκτά και διατηρούν τα κίνητρα για εξοικονόμηση ενέργειας. Σύμφωνα με τις εαρινές προβλέψεις 2024 της Επιτροπής, το καθαρό δημοσιονομικό κόστος ([15]) των μέτρων στήριξης έκτακτης ανάγκης στον τομέα της ενέργειας εκτιμάται σε 0,3 % του ΑΕΠ το 2023 και προβλέπεται να ανέλθει σε λιγότερο από 0,1 % το 2024 και σε 0,0 % το 2025. Ειδικότερα, η αντιστάθμιση του φόρου προστιθέμενης αξίας που υπολογίζεται επί της θερμικής ενέργειας και του ζεστού νερού για τους οικιακούς καταναλωτές θα παραμείνει σε ισχύ το 2024. Τα μέτρα στήριξης έκτακτης ανάγκης στον τομέα της ενέργειας καταργήθηκαν σταδιακά το 2023 και το 2024. Αυτό συνάδει με τη σύσταση του Συμβουλίου.

(16) Επιπλέον, το Συμβούλιο συνέστησε επίσης στη Λιθουανία να διατηρήσει τις εθνικά χρηματοδοτούμενες δημόσιες επενδύσεις και να διασφαλίσει την αποτελεσματική απορρόφηση των επιχορηγήσεων βάσει του μηχανισμού και άλλων ταμείων της Ένωσης, ιδίως για την προώθηση της πράσινης και της ψηφιακής μετάβασης. Σύμφωνα με τις εαρινές προβλέψεις 2024 της Επιτροπής, οι εθνικά χρηματοδοτούμενες δημόσιες επενδύσεις προβλέπεται να μειωθούν από 3,5 % του ΑΕΠ το 2023 στο 3,3 % του ΑΕΠ το 2024. Αυτό οφείλεται στις εξαιρετικά υψηλές επενδύσεις το 2023 για υποδομές, μεταξύ άλλων για την άμυνα και την ασφάλεια. Συγκριτικά, οι εθνικά χρηματοδοτούμενες δημόσιες επενδύσεις ανήλθαν σε 2,8 % του ΑΕΠ κατά μέσο όρο την περίοδο 2019-2022. Λαμβανομένων υπόψη των εν λόγω πρόσθετων παραγόντων, εκτιμάται ότι οι δημόσιες επενδύσεις το 2024 ευθυγραμμίζονται με τις συστάσεις του Συμβουλίου. Αντίστοιχα, οι δημόσιες δαπάνες που

([14]) Σύσταση του Συμβουλίου, της 14ης Ιουλίου 2023, σχετικά με το εθνικό πρόγραμμα μεταρρυθμίσεων 2023 της Λιθουανίας και τη διατύπωση γνώμης του Συμβουλίου σχετικά με το πρόγραμμα σταθερότητας 2023 της Λιθουανίας (ΕΕ C 312 της 1.9.2023, σ. 135).

([15]) Το ποσοστό αυτό αντιπροσωπεύει το επίπεδο του ετήσιου δημοσιονομικού κόστους των εν λόγω μέτρων, συμπεριλαμβανομένων των εσόδων και των δαπανών και, κατά περίπτωση, μετά την αφαίρεση των εσόδων από φόρους επί των απροσδόκητων κερδών των προμηθευτών ενέργειας.

χρηματοδοτούνται με έσοδα από ταμεία της Ένωσης, συμπεριλαμβανομένων των επιχορηγήσεων βάσει του μηχανισμού, αναμένεται να αυξηθούν από 1,2 % του ΑΕΠ το 2023 στο 1,8 % του ΑΕΠ το 2024.

(17) Με βάση τα μέτρα πολιτικής που ήταν γνωστά κατά την καταληκτική ημερομηνία των προβλέψεων και με την παραδοχή ότι η πολιτική θα παραμείνει αμετάβλητη, οι εαρινές προβλέψεις 2024 της Επιτροπής προβλέπουν δημόσιο έλλειμμα ίσο με 2,2 % του ΑΕΠ το 2025. Η αύξηση του ελλείμματος το 2025 αντικατοπτρίζει κυρίως την αύξηση των κοινωνικών δαπανών λόγω της τιμαριθμικής αναπροσαρμογής των συντάξεων και των κοινωνικών παροχών, ενώ τα έσοδα προβλέπεται να παραμείνουν σταθερά ως ποσοστό του ΑΕΠ. Η προβλεπόμενη αύξηση των εσόδων από τις εισφορές κοινωνικής ασφάλισης και τους έμμεσους φόρους θα αντισταθμιστεί από τη μείωση των εσόδων από τους φόρους εισοδήματος εταιρειών λόγω της σταδιακής κατάργησης της «προσωρινής εισφοράς αλληλεγγύης» που επιβάλλεται επί του παρόντος στις τράπεζες ([16]), καθώς και από την προβλεπόμενη μείωση του εισοδήματος από τόκους, καθώς η κυβέρνηση σχεδιάζει να μειώσει τις καταθέσεις μετρητών της στην κεντρική τράπεζα. Ο δείκτης χρέους της γενικής κυβέρνησης ως προς το ΑΕΠ αναμένεται να αυξηθεί στο 41,6 % έως τα τέλη του 2025, ωθούμενος προς τα πάνω από το αυξανόμενο έλλειμμα.

(18) Τα φορολογικά έσοδα της Λιθουανίας ως ποσοστό του ΑΕΠ αυξήθηκαν μεν το 2023, αλλά υπολείπονται σημαντικά του μέσου όρου της Ένωσης. Το γεγονός αυτό περιορίζει τη διαθέσιμη χρηματοδότηση για δημόσιες δαπάνες στον τομέα της υγειονομικής περίθαλψης, της κοινωνικής προστασίας και των γενικών δημόσιων υπηρεσιών. Το 2022 τα έσοδα από φόρους ακίνητης περιουσίας, οι οποίοι συγκαταλέγονται στους λιγότερο επιζήμιους για την ανάπτυξη φόρους, ανήλθαν μόλις στο 0,3 % του ΑΕΠ, ποσοστό περίπου επτά φορές χαμηλότερο από τον μέσο όρο της Ένωσης. Η Λιθουανία εισέπραξε λιγότερο από το ήμισυ του μέσου όρου της Ένωσης από φόρους κεφαλαίου (ως ποσοστό του ΑΕΠ), έχει κάποιους από τους χαμηλότερους φόρους μεταφορών στην Ένωσης και είναι ένα από τα λίγα κράτη μέλη χωρίς ετήσιο φόρο αυτοκινήτων. Οι δημόσιες δαπάνες για την κοινωνική προστασία αυξήθηκαν το 2023, αλλά εξακολουθούν να υπολείπονται σημαντικά του μέσου όρου της Ένωσης. Το γεγονός αυτό συνεπάγεται σχετικά χαμηλά επίπεδα κοινωνικών παροχών και περιορισμένη κάλυψη, ενώ οι συντάξεις γήρατος συγκαταλέγονται μεταξύ των χαμηλότερων στην Ένωση σε σχέση με τα εισοδήματα από την απασχόληση ([17]). Οι δαπάνες για τις γενικές δημόσιες υπηρεσίες είναι ιδιαίτερα χαμηλές και λαμβάνουν λιγότερο από τη μισή χρηματοδότηση (ως ποσοστό του ΑΕΠ) του μέσου όρου της Ένωσης. Οι ανεπαρκείς οικονομικοί πόροι για την υγειονομική περίθαλψη έχουν ως αποτέλεσμα υψηλά επίπεδα ανεκπλήρωτων αναγκών για τους ασθενείς και ιδίως για τις ομάδες χαμηλού εισοδήματος, ισχυρή εξάρτηση από τις άμεσες πληρωμές από τους ασθενείς και αδυναμία προσφοράς ανταγωνιστικών μισθών και όρων στους επαγγελματίες του τομέα της υγείας.

(19) Σύμφωνα με το άρθρο 19 παράγραφος 3 στοιχείο β) του κανονισμού (ΕΕ) 2021/241 και το παράρτημα V κριτήριο 2.2 του εν λόγω κανονισμού, το σχέδιο ανάκαμψης και ανθεκτικότητας περιλαμβάνει εκτεταμένο σύνολο αλληλοενισχυόμενων μεταρρυθμίσεων και επενδύσεων που πρέπει να υλοποιηθούν έως το 2026. Οι εν λόγω μεταρρυθμίσεις και επενδύσεις αναμένεται να συμβάλουν στην αποτελεσματική αντιμετώπιση του συνόλου ή σημαντικού υποσυνόλου των προκλήσεων που προσδιορίζονται στις σχετικές ειδικές ανά χώρα συστάσεις. Εντός αυτού του αυστηρού χρονικού πλαισίου, είναι αναγκαίο να προχωρήσει ταχέως η αποτελεσματική υλοποίηση του σχεδίου ανάκαμψης και ανθεκτικότητας, συμπεριλαμβανομένου του κεφαλαίου για το REPowerEU, για την ενίσχυση της μακροπρόθεσμης ανταγωνιστικότητας της Λιθουανίας μέσω της πράσινης και της ψηφιακής μετάβασης, με παράλληλη διασφάλιση της κοινωνικής δικαιοσύνης. Για την εκπλήρωση των δεσμεύσεων του σχεδίου ανάκαμψης και ανθεκτικότητας έως τον Αύγουστο του 2026 είναι αναγκαίο η Λιθουανία να συνεχίσει την υλοποίηση των μεταρρυθμίσεων και των επενδύσεων αντιμετωπίζοντας σχετικές προκλήσεις, συμπεριλαμβανομένης κυρίως της φορολογικής μεταρρύθμισης. Η συστηματική συμμετοχή των τοπικών και περιφερειακών αρχών, των κοινωνικών εταίρων, της κοινωνίας των πολιτών και άλλων σχετικών ενδιαφερόμενων μερών παραμένει αναγκαία προκειμένου να διασφαλιστεί η ευρεία ανάληψη ιδίας ευθύνης για την επιτυχή υλοποίηση του σχεδίου ανάκαμψης και ανθεκτικότητας.

(20) Στο πλαίσιο της ενδιάμεσης επανεξέτασης των προγραμμάτων της πολιτικής συνοχής, σύμφωνα με το άρθρο 18 του κανονισμού 2021/1060 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου ([18]), η Λιθουανία οφείλει να επανεξετάσει κάθε πρόγραμμα που υποστηρίζεται από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης (ΕΤΠΑ), το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο+ (ΕΚΤ+), το Ταμείο Συνοχής και το Ταμείο Δίκαιης Μετάβασης (ΤΔΜ) έως τον Μάρτιο του 2025, λαμβάνοντας υπόψη, μεταξύ άλλων, τις προκλήσεις που προσδιορίζονται στις ειδικές ανά χώρα συστάσεις του 2024, καθώς και το οικείο εθνικό σχέδιο για την ενέργεια και το κλίμα. Η εν λόγω επανεξέταση αποτελεί τη βάση για την οριστική κατανομή της ενωσιακής χρηματοδότησης που περιλαμβάνει κάθε πρόγραμμα. Μολονότι η Λιθουανία έχει σημειώσει πρόοδο ως προς την εφαρμογή προγραμμάτων της πολιτικής συνοχής και του ευρωπαϊκού πυλώνα κοινωνικών δικαιωμάτων, εξακολουθούν να υπάρχουν προβλήματα και σημαντικές περιφερειακές ανισότητες μεταξύ της περιφέρειας της πρωτεύουσας και της υπόλοιπης Λιθουανίας όσον αφορά την οικονομική δραστηριότητα, τις επενδύσεις και τους κοινωνικούς δείκτες. Είναι κρίσιμης σημασίας να επιταχυνθεί η εφαρμογή των προγραμμάτων της πολιτικής συνοχής. Οι προτεραιότητες που συμφωνήθηκαν στα προγράμματα εξακολουθούν να είναι συναφείς. Είναι σημαντικό να συνεχιστεί η αντιμετώπιση των περιφερειακών ανισοτήτων, με παράλληλη έμφαση στις επαρχίες που υστερούν. Η βελτίωση της ποιότητας της εκπαίδευσης

([16]) Στις 18 Ιουνίου 2024 το λιθουανικό κοινοβούλιο παρέτεινε την «προσωρινή εισφορά αλληλεγγύης» κατά ένα έτος, ήτοι έως το τέλος του 2025. Τα προβλεπόμενα πρόσθετα έσοδα (περίπου 0,1 % του ΑΕΠ) δεν αποτυπώνονται στις εαρινές προβλέψεις 2024 της Επιτροπής.

([17]) Στη Λιθουανία, οι συντάξεις γήρατος δεν φορολογούνται και δεν καταβάλλονται εισφορές κοινωνικής ασφάλισης. Η σύγκριση γίνεται μεταξύ των καθαρών συντάξεων γήρατος και του ακαθάριστου εισοδήματος από την απασχόληση.

([18]) Κανονισμός (ΕΕ) 2021/1060 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 24ης Ιουνίου 2021, για τον καθορισμό κοινών διατάξεων για το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης, το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο+, το Ταμείο Συνοχής, το Ταμείο Δίκαιης Μετάβασης και το Ευρωπαϊκό Ταμείο Θάλασσας, Αλιείας και Υδατοκαλλιέργειας, και δημοσιονομικών κανόνων για τα εν λόγω Ταμεία και για το Ταμείο Ασύλου, Μετανάστευσης και Ένταξης, το Ταμείο Εσωτερικής Ασφάλειας και το Μέσο για τη Χρηματοδοτική Στήριξη της Διαχείρισης των Συνόρων και την Πολιτική των Θεωρήσεων (ΕΕ L 231 της 30.6.2021, σ. 159, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2021/1060/oj).

(μεταξύ άλλων με την εφαρμογή της ευρωπαϊκής εγγύησης για τα παιδιά), των κοινωνικών υπηρεσιών και των υπηρεσιών υγείας, και η βελτίωση της πρόσβασης σε αυτές εξακολουθούν να είναι συναφείς. Η Λιθουανία θα μπορούσε επίσης να αξιοποιήσει την πλατφόρμα στρατηγικών τεχνολογιών για την Ευρώπη, που θεσπίστηκε με τον κανονισμού (ΕΕ) 2024/795 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου ([19]), προκειμένου να στηρίξει τον μετασχηματισμό της βιομηχανίας μέσω της ανάπτυξης και της παραγωγής καινοτομίας υψηλής προστιθέμενης αξίας στους τομείς της ψηφιακής και της υπερπροηγμένης τεχνολογίας, καθώς και των καθαρών και αποδοτικών ως προς τη χρήση των πόρων τεχνολογιών και των βιοτεχνολογιών, μεταξύ άλλων στον τομέα της άμυνας και της διπλής χρήσης.

(21) Πέρα από τις οικονομικές και κοινωνικές προκλήσεις στις οποίες ανταποκρίνονται το σχέδιο ανάκαμψης και ανθεκτικότητας και άλλα ταμεία της Ένωσης, η Λιθουανία αντιμετωπίζει διάφορες πρόσθετες προκλήσεις που σχετίζονται με το υγειονομικό και το συνταξιοδοτικό σύστημα, την ανταγωνιστικότητα, τις δημόσιες υπηρεσίες, καθώς και το περιβάλλον και τη διαχείριση των πόρων.

(22) Το φάσμα των υπηρεσιών πρόληψης, έγκαιρης διάγνωσης και πρωτοβάθμιας περίθαλψης είναι περιορισμένο στη Λιθουανία, υπάρχει δε έλλειψη κατάλληλων ικανοτήτων στις ομάδες πρωτοβάθμιας περίθαλψης. Κατά συνέπεια, το επίπεδο της προλαμβανόμενης και αποτρεπτής θνησιμότητας στη Λιθουανία παραμένει υψηλό. Σε αυτό συντελούν αδυναμίες στους τομείς της πρόληψης, του προσυμπτωματικού ελέγχου και της παροχής θεραπευτικής αγωγής, αλλά και συμπεριφορικοί παράγοντες κινδύνου. Οι δαπάνες για την υγεία εξακολουθούν να είναι από τις χαμηλότερες στην Ένωση (μόνο το 68,6 % των δαπανών αυτών χρηματοδοτήθηκαν με δημόσιους πόρους το 2021). Η Λιθουανία αρχίζει να λαμβάνει νομοθετικά μέτρα και να πραγματοποιεί επενδύσεις για την ενίσχυση της πρωτοβάθμιας περίθαλψης και της προληπτικής ιατρικής φροντίδας, αλλά οι ενέργειες αυτές δεν έχουν παραγάγει ακόμη απτά αποτελέσματα.

(23) Παρά το γεγονός ότι οι κοινωνικές παροχές και οι συντάξεις γήρατος αυξάνονται κατά μέσο όρο τα τελευταία χρόνια, η ικανότητα του συστήματος φορολογίας και παροχών να αμβλύνει τη φτώχεια (20,9 % έναντι 16,5 % στην Ένωση) και την εισοδηματική ανισότητα (ο λόγος S80/S20 ισούται με 6,39 έναντι 4,74 στην Ένωση) στη Λιθουανία εξακολουθεί να είναι ανεπαρκής. Η επάρκεια των συντάξεων γήρατος σε σχέση με το προσυνταξιοδοτικό εισόδημα έχει επιδεινωθεί και παραμένει σε εξαιρετικά χαμηλά επίπεδα. Το 2022 το διάμεσο διαθέσιμο εισόδημα των ατόμων μεγαλύτερης ηλικίας (65 ετών και άνω) αντιστοιχούσε στο 65 % του διάμεσου προσυνταξιοδοτικού εισοδήματος ([20]), δηλαδή 15 εκατοστιαίες μονάδες χαμηλότερο από τον μέσο όρο της Ένωσης. Το χάσμα αυτό μεταξύ του εισοδήματος πριν και μετά τη συνταξιοδότηση διευρύνεται από το 2014. Το συνολικό ποσοστό αναπλήρωσης για τις συντάξεις γήρατος ([21]), το οποίο υπολογίζει το μέγεθος των συντάξεων ως ποσοστό των προσυνταξιοδοτικών μισθών προ φόρων, ήταν το χαμηλότερο στην Ένωση το 2022. Μολονότι η μέση σύνταξη που καταβάλλεται από το κρατικό ταμείο κοινωνικής ασφάλισης έχει αυξηθεί σημαντικά (από 277 EUR το 2017 σε 539 EUR το 2023), παραμένει κάτω από το όριο φτώχειας (564 EUR το 2023). Η χαμηλή συνολική επάρκεια των συντάξεων είναι ο κύριος παράγοντας φτώχειας των ατόμων μεγαλύτερης ηλικίας. Το 2022 το ποσοστό των ατόμων μεγαλύτερης ηλικίας που αντιμετώπιζαν κίνδυνο φτώχειας ήταν ένα από τα υψηλότερα στην Ένωση (39,5 % στη Λιθουανία έναντι 17,3 % στην Ένωση). Παρά την πρόοδο που έχει σημειωθεί τα τελευταία χρόνια, η ενεργειακή φτώχεια παραμένει μεταξύ των υψηλότερων στην Ένωση. Η αντιμετώπιση αυτών των προκλήσεων θα συμβάλει επίσης στη στήριξη της ανοδικής κοινωνικής σύγκλισης, σύμφωνα με την ανάλυση ανά χώρα δεύτερου σταδίου που πραγματοποίησαν οι υπηρεσίες της Επιτροπής με βάση τα χαρακτηριστικά του πλαισίου κοινωνικής σύγκλισης, το οποίο εφαρμόστηκε πιλοτικά το 2024. Σύμφωνα με το άρθρο 3 παράγραφος 3 σημείο β) του κανονισμού (ΕΕ) 2024/1263, το Ευρωπαϊκό Εξάμηνο πρέπει να περιλαμβάνει την εποπτεία της εφαρμογής των κατευθυντήριων γραμμών της Επιτροπής για την απασχόληση, μεταξύ άλλων μέσω ενός πλαισίου για τον εντοπισμό των κινδύνων για την κοινωνική σύγκλιση.

(24) Οι περιφερειακές ανισότητες συνεχίζονται στη Λιθουανία και επιδεινώνονται από τις αρνητικές δημογραφικές εξελίξεις. Η Λιθουανία παρουσιάζει σημαντικά μεγαλύτερο χάσμα μεταξύ αστικών και αγροτικών περιοχών όσον αφορά τον κίνδυνο φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού σε σύγκριση με τον μέσο όρο της Ένωσης (10,7 εκατοστιαίες μονάδες έναντι 0,4 εκατοστιαίων μονάδων το 2022, υπολογιζόμενο ως η διαφορά στο ποσοστό του πληθυσμού). Για τους μικρότερους και πιο απομακρυσμένους δήμους, καθίσταται όλο και πιο δύσκολη η αποτελεσματική παροχή πρόσβασης σε ποιοτική υγειονομική περίθαλψη, εκπαίδευση, κοινωνικές υπηρεσίες, μεταφορές, ενέργεια, ύδρευση και άλλες δημόσιες υπηρεσίες, καθώς και η επιτάχυνση της οικονομικής ανάπτυξης. Οι δήμοι δεν συνεργάζονται επαρκώς ώστε να συγκεντρώσουν εμπειρογνωσία και επενδύσεις με σκοπό την κλιμάκωση και τη βελτίωση της αποδοτικότητας και της αποτελεσματικότητας στην παροχή δημόσιων υπηρεσιών. Ένα κατακερματισμένο και άνισα ανεπτυγμένο σύστημα δημόσιων μεταφορών, η έλλειψη εσωτερικής συνδεσιμότητας και διατροπικότητας ([22]), προγραμματισμού μετακινήσεων και άλλων βασικών υπηρεσιών επιβατικών μεταφορών παρεμποδίζουν την πρόσβαση σε θέσεις εργασίας και δημόσιες υπηρεσίες, ιδίως στις απομακρυσμένες και αγροτικές περιοχές, γεγονός που συμβάλλει στις περιφερειακές ανισότητες. Η Λιθουανία διαθέτει το λιγότερο ανεπτυγμένο και λιγότερο χρησιμοποιούμενο δίκτυο δημόσιων μεταφορών στην Ένωση, με μόνο το 5,3 % των επιβατικών μετακινήσεων

([19]) Κανονισμός (ΕΕ) 2024/795 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 29ης Φεβρουαρίου 2024, για τη θέσπιση της πλατφόρμας στρατηγικών τεχνολογιών για την Ευρώπη (STEP) και την τροποποίηση της οδηγίας 2003/87/ΕΚ και των κανονισμών (ΕΕ) 2021/1058, (ΕΕ) 2021/1056, (ΕΕ) 2021/1057, (ΕΕ) αριθ. 1303/2013, (ΕΕ) αριθ. 223/2014, (ΕΕ) 2021/1060, (ΕΕ) 2021/523, (ΕΕ) 2021/695, (ΕΕ) 2021/697 και (ΕΕ) 2021/241 (ΕΕ L, 2024/795, 29.2.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/795/oj).

([20]) Διάμεσο διαθέσιμο εισόδημα της ηλικιακής κατηγορίας 55-64 ετών.

([21]) Ο δείκτης ορίζεται ως ο λόγος της μέσης ατομικής ακαθάριστης σύνταξης της ηλικιακής κατηγορίας 65-74 ετών προς τις μέσες ατομικές ακαθάριστες αποδοχές της ηλικιακής κατηγορίας 50-59 ετών, εξαιρουμένων άλλων κοινωνικών παροχών.

([22]) Χαρακτηριστικό ενός συστήματος μεταφορών στο πλαίσιο του οποίου χρησιμοποιούνται τουλάχιστον δύο διαφορετικά μέσα μεταφοράς με ενιαίο τρόπο, με σκοπό την ολοκλήρωση μιας αλληλουχίας μεταφοράς από πόρτα σε πόρτα.

να πραγματοποιούνται με δημόσιες συγκοινωνίες, εκ των οποίων το 0,9 % με τρένο. Η Λιθουανία έχει σημαντικά περιθώρια βελτίωσης του συντονισμού του οικείου συστήματος δημόσιων μεταφορών τόσο σε περιφερειακό όσο και σε κεντρικό επίπεδο.

(25) Η Λιθουανία παρουσιάζει περιορισμένη αύξηση της παραγωγικότητας, εν μέρει λόγω της αναντιστοιχίας δεξιοτήτων. Μολονότι η χώρα έχει ένα από τα υψηλότερα ποσοστά ολοκλήρωσης της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, η έλλειψη ειδικευμένου προσωπικού αποτελεί μείζον εμπόδιο για τις μακροπρόθεσμες επενδύσεις για το 72 % των λιθουανικών επιχειρήσεων, ενώ μόνο το 47 % των αποφοίτων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης βρίσκουν θέσεις εργασίας που αντιστοιχούν στο επίπεδο εκπαίδευσής τους. Η συμμετοχή των κοινωνικών εταίρων στην ανάπτυξη προγραμμάτων σπουδών και ο έλεγχος ποιότητας των προγραμμάτων σπουδών τριτοβάθμιας εκπαίδευσης παραμένουν ανεπαρκείς. Το δίκτυο των ιδρυμάτων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης δεν έχει προσαρμοστεί στον φθίνοντα αριθμό των σπουδαστών και θα αντιμετωπίσει περαιτέρω πιέσεις μόλις τεθεί σε ισχύ φέτος ένα νέο σύστημα εισδοχής σπουδαστών. Αν και η Λιθουανία έχει προγραμματίσει διάφορα έργα αναδιοργάνωσης των ιδρυμάτων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, απαιτούνται περαιτέρω προσπάθειες ώστε να αυξηθεί η αποτελεσματικότητα του δικτύου τριτοβάθμιας εκπαίδευσης και να ενοποιηθεί το κατακερματισμένο σύστημα έρευνας.

(26) Η Λιθουανία υπολείπεται του μέσου όρου της Ένωσης όσον αφορά διάφορους δείκτες καινοτομίας, όπως η ένταση έρευνας και καινοτομίας (στο εξής: Ε & Κ), οι συμπράξεις δημόσιου και ιδιωτικού τομέα και οι ιδιωτικές επενδύσεις στην Ε & Κ. Οι δημόσιες δαπάνες στον τομέα της Ε & Κ ανήλθαν στο 0,53 % του ΑΕΠ το 2022, το χαμηλότερο επίπεδο που έχει σημειωθεί από το 2007. Οι πολύπλοκοι κανόνες περιορίζουν την πρόσβαση της ακαδημαϊκής κοινότητας και των επιχειρήσεων σε δημόσια μέτρα στήριξης της Ε & Κ. Οι ιδιωτικές επενδύσεις στην Ε & Κ έχουν παραμείνει στάσιμες τα τελευταία χρόνια και είναι τρεις φορές χαμηλότερες από τον μέσο όρο της Ένωσης. Η κατάσταση αυτή επιδεινώνεται από την περιορισμένη πρόσβαση σε χρηματοδότηση που εμποδίζει την ανάπτυξη καινοτόμων επιχειρήσεων, ιδίως μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων, οι οποίες αντιμετωπίζουν περιορισμένη διαθεσιμότητα εναλλακτικών πηγών χρηματοδότησης.

(27) Η οικονομία της Λιθουανίας, και ιδίως η βιομηχανία της, είναι σημαντικά λιγότερο αποδοτική από τον μέσο όρο της Ένωσης όσον αφορά τη χρήση υλικών για την παραγωγή πλούτου. Η παραγωγικότητα των πόρων παραμένει σταθερά κάτω από τον μέσο όρο της Ένωσης από το 2018 και χαρακτηρίζεται από υψηλότερο αποτύπωμα υλικών. Το ποσοστό κυκλικής χρήσης υλικών της Λιθουανίας ήταν τρεις φορές χαμηλότερο από τον μέσο όρο της Ένωσης το 2022 (4,1 % σε σύγκριση με 11,5 %) και δεν παρουσίασε ενδείξεις βελτίωσης από το 2018. Αυτό σημαίνει ότι περίπου το 96 % του συνόλου των υλικών δεν επαναχρησιμοποιούνται στη Λιθουανία, γεγονός που καταδεικνύει ότι υπάρχει σημαντικό περιθώριο βελτίωσης του κατακερματισμένου συστήματος διαλογής και ανακύκλωσης αποβλήτων και προώθησης της χρήσης δευτερογενών υλικών για τη δημιουργία αξίας. Επιπλέον, τα τρία τέταρτα της επιφάνειας του κτιριακού αποθέματος της Λιθουανίας κατασκευάστηκαν πριν από το 1992, με αποτέλεσμα τη χαμηλή ενεργειακή απόδοση και την υψηλότερη κατανάλωση ενέργειας (και την ενεργειακή φτώχεια). Η βελτίωση της παραγωγικότητας των πόρων μπορεί να μειώσει την εξάρτηση από ασταθείς αγορές πρώτων υλών, να μειώσει το κόστος παραγωγής και, ως εκ τούτου, να τονώσει την ανταγωνιστικότητα μέσω της αύξησης της αποδοτικότητας, συμβάλλοντας παράλληλα στην ελαχιστοποίηση των αρνητικών επιπτώσεων στο περιβάλλον. Ταυτόχρονα, η κατάσταση διατήρησης των δύο τρίτων των οικοτόπων που προστατεύονται βάσει της νομοθεσίας της Ένωσης είναι δυσμενής, ενώ μόνο το ήμισυ του συνόλου των συστημάτων επιφανειακών υδάτων βρίσκεται σε καλή οικολογική κατάσταση. Η Λιθουανία έχει υποστεί σημαντική απώλεια βιοποικιλότητας στις γεωργικές εκτάσεις. Αυτό καταδεικνύεται από τη μείωση κατά σχεδόν το ήμισυ του πληθυσμού των πτηνών που ζουν σε γεωργικές εκτάσεις κατά την περίοδο 2000-2020. Επιπλέον, ο γεωργικός τομέας είναι η δεύτερη μεγαλύτερη πηγή εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου στη Λιθουανία και έχει σημειώσει αύξηση των εκπομπών του από το 2005. Συνολικά, το επενδυτικό κενό στον τομέα του περιβάλλοντος εκτιμήθηκε σε 2,2 % του ΑΕΠ στη Λιθουανία κατά την περίοδο 2014-2020, πολύ πάνω από τον μέσο όρο της Ένωσης (0,8 %). Ως εκ τούτου, εξακολουθεί να υπάρχει περιθώριο περαιτέρω ευθυγράμμισης των γεωργικών πρακτικών με τους περιβαλλοντικούς στόχους.

(28) Δεδομένης της στενής διασύνδεσης των οικονομιών των κρατών μελών της ζώνης του ευρώ και της συλλογικής συνεισφοράς τους στη λειτουργία της οικονομικής και νομισματικής ένωσης, το 2024 το Συμβούλιο συνέστησε στα κράτη μέλη της ζώνης του ευρώ να λάβουν μέτρα, μεταξύ άλλων μέσω των σχεδίων τους για την ανάκαμψη και την ανθεκτικότητα, για να εφαρμόσουν τη σύσταση του 2024 σχετικά με τη ζώνη του ευρώ. Όσον αφορά τη Λιθουανία, οι συστάσεις 1, 2, 3 και 4 συμβάλλουν στην υλοποίηση της πρώτης, της δεύτερης, της τρίτης και της τέταρτης σύστασης που διατυπώνονται στη σύσταση του 2024 σχετικά με τη ζώνη του ευρώ,

ΣΥΝΙΣΤΑ στη Λιθουανία να λάβει μέτρα το 2024 και το 2025 προκειμένου:

1. Να υποβάλει εγκαίρως το μεσοπρόθεσμο δημοσιονομικό-διαρθρωτικό σχέδιο. Σύμφωνα με τις απαιτήσεις του μεταρρυθμισμένου Συμφώνου Σταθερότητας και Ανάπτυξης, να περιορίσει την αύξηση των καθαρών δαπανών ([23]) το 2025 σε ρυθμό που να συνάδει, μεταξύ άλλων, με τη διατήρηση του ελλείμματος της γενικής κυβέρνησης κάτω από την τιμή αναφοράς του 3 % του ΑΕΠ που ορίζει η Συνθήκη και με τη διατήρηση του χρέους της γενικής κυβέρνησης σε συνετό επίπεδο σε μεσοπρόθεσμο

([23]) Σύμφωνα με το άρθρο 2 σημείο 2) του κανονισμού (ΕΕ) 2024/1263, ως «καθαρές δαπάνες» νοούνται οι κρατικές δαπάνες μετά την αφαίρεση των δαπανών για τόκους, των μέτρων διακριτικής ευχέρειας στο σκέλος των εσόδων, των δαπανών για προγράμματα της Ένωσης που καλύπτονται στο σύνολό τους από ενωσιακά κονδύλια, των εθνικών δαπανών για τη συγχρηματοδότηση προγραμμάτων που χρηματοδοτούνται από την Ένωση, των κυκλικών στοιχείων των δαπανών για επιδόματα ανεργίας και των έκτακτων και άλλων προσωρινών μέτρων.

ορίζοντα. Να παράσχει επαρκή χρηματοδότηση για την υγειονομική περίθαλψη, την κοινωνική προστασία και τις γενικές δημόσιες υπηρεσίες.

2. Να αντιμετωπίσει τις σχετικές προκλήσεις, ώστε να καταστεί δυνατή η αδιάλειπτη, ταχεία και αποτελεσματική υλοποίηση του σχεδίου ανάκαμψης και ανθεκτικότητας, συμπεριλαμβανομένου του κεφαλαίου για το REPowerEU, διασφαλίζοντας την ολοκλήρωση των μεταρρυθμίσεων και των επενδύσεων έως τον Αύγουστο του 2026. Να επιταχύνει την εφαρμογή των προγραμμάτων της πολιτικής συνοχής. Στο πλαίσιο της ενδιάμεσης επανεξέτασης των εν λόγω προγραμμάτων, να εξακολουθήσει να επικεντρώνεται στις συμφωνηθείσες προτεραιότητες, λαμβάνοντας παράλληλα υπόψη τις δυνατότητες που παρέχει η πρωτοβουλία για την πλατφόρμα στρατηγικών τεχνολογιών για την Ευρώπη με σκοπό τη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας.

3. Να βελτιώσει τα αποτελέσματα στον τομέα της υγείας και την ανθεκτικότητα του υγειονομικού συστήματος, ενισχύοντας την πρωτοβάθμια περίθαλψη και επεκτείνοντας την προληπτική υγειονομική περίθαλψη. Να αυξήσει την επάρκεια των συντάξεων γήρατος, διατηρώντας ταυτόχρονα τη βιωσιμότητα του συνταξιοδοτικού συστήματος. Να αντιμετωπίσει τις περιφερειακές ανισότητες προωθώντας τη συνεργασία μεταξύ των δήμων για τη βελτίωση της πρόσβασης στις δημόσιες υπηρεσίες, συμπεριλαμβανομένων των δημόσιων συγκοινωνιών.

4. Να αντιμετωπίσει τις αναντιστοιχίες δεξιοτήτων βελτιώνοντας την αντιστοίχιση της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης με την αγορά εργασίας. Να διευκολύνει τις ιδιωτικές επενδύσεις στην έρευνα και την καινοτομία. Να εντείνει την παραγωγικότητα των πόρων με σκοπό την πρόοδο προς μια κυκλική οικονομία.

Λουξεμβούργο, 21 Οκτωβρίου 2024.

Για το Συμβούλιο

Ο Πρόεδρος

NAGY I.